

de bijbel

archeoloog Mark van der Enden achter een kruiwagen. Foto's Kinneret Regional Project

'Ik heb Horvat Kur uitgekozen, omdat het klein en landelijk was en zodoende geschikt leek voor mijn doelstellingen', zegt Zangenberg. 'Maar daarmee ben je er nog niet. Dan rijzen vragen als: van wie is het land? Kun je er makkelijk komen? Zijn studenten in de buurt onder te brengen? Wil de Israëli-sche Oudheidkundige Dienst toestemming geven? En: kun je er eigenlijk wel een chemisch toilet laten plaatsen?'

Verlosser

Over de toestand in Galilea in de 1ste eeuw na Christus bestaat in wetenschappelijke kring een levendig debat. De gangbare theorie is dat het een arme streek was waar de bevolking verlangde naar een verlosser. Maar archeologisch onderzoek heeft aangetoond dat de steden 'opmerkelijk welvarend' waren, zegt Zangenberg. Het dorpse perspectief ontbreekt echter nog. 'Het plattelandsleven dient in het Nieuwe Testament als decor, meer niet. Over de dorpen is zodoende nog te weinig bekend. Er is er vrijwel geen een uitgegraven.'

In de pioniersfase van het Leidse

onderzoek heeft archeoloog Mark van der Enden met enkele studenten de velden en heuvels rond het dorp Horvat Kur systematisch afgezocht op potscherven. 'We letten dan op aardewerkconcentraties aan de oppervlakte', zegt hij. Lopend in een rij naast elkaar hebben ze de grond afgespeurd. Alle scherven, groot en klein, zijn opge-raapt en gerubriceerd. Op een kaart zijn alle vondsten ingetekend: zoveel scherven uit de 1ste eeuw voor Christus, zoveel uit de Romeinse tijd, zoveel uit de Byzantijnse tijd. 'Een enorme berg scherven geeft aan dat daar ooit mensen hebben gewoond.' De verkenning dient als basis voor toekomstig graafwerk.

Het is een methode die de laatste jaren veel is gebruikt bij plattelandsonderzoek in Griekenland en de Levant in het Midden-Oosten. Maar in Israël is de techniek nog nauwelijks toegepast.

'Het onderzoek heeft zich hier toegespitst op het vinden en identificeren van plaatsen', zegt Van der Enden. 'Het heeft als resultaat dat er een heleboel stippen op de kaart van Israël staan, die aangeven dat daar wat ligt. Maar van het

tussenliggende terrein is vaak niets bekend. Hoe verhiel een woonplaats zich tot zijn omgeving? Wij willen proberen te achterhalen hoe Horvat Kur heeft gefunctioneerd in het landschap: een dorp houdt niet op bij de laatste straat.'

Aan de overkant van de landerijen die de ruïnes van Horvat Kur omringen, hebben de Leidse onderzoekers al een oude wijnpers gevonden. Ook zijn in de rotsen uitgehakte waterkanalen waargenomen en zijn twaalf cisternen, ondergrondse wateropslagplaatsen, aangetroffen.

Het suggereert dat de dorpelingen met noeste handarbeid een ingenieus systeem hadden aangelegd om regenwater te verzamelen. Ze hadden geen beschikking over een natuurlijke bron. Het Meer van Galilea lag hun natuurlijk wel aan de voeten, maar dat water kreeg je tweeduizend jaar geleden niet zo een-twee-drie naar de top van de heuvel verplaatst.

Ga maar na: omhoog stromend water, dát was pas een waar mirakel geweest. Maar Jezus Christus heeft in Horvat Kur geen wonderen verricht. ■